

Deșertul dintre lumi

„Omul occidental și-a asigurat puterea în Universul Forțelor, în timp ce omul oriental a rămas fără forță specifică în Universul Puterii.”

Paradigma iluministă s-a născut ca răspuns advers la restricțiile impuse cunoașterii de Inchiziție. Demarcațiile operate de episcopate și papalitate între gândirea mitică și magică, chintesenzializată în Tradiție, pe de o parte, și gândirea dogmatică, întemeietoare a Bisericii, curățată progresiv de ceea ce în credința ierarhilor constituia erezie, pe de altă parte, a creat marea antinomie a spiritului între faliile căreia Iluministii au reușit să insinueze gândirea rațională.

Până la revoluția tăcută a Iluminismului gândirea rațională s-a păstrat în formula aristoteliană, cumva tolerată de Inchiziție, ca apoi să constituie suportul care a făcut posibilă îndrăzneala secularizării. Episoadele renașcentist și rozicrucian s-au dovedit a fi vârful firave ale unui aisberg care prin natura sa rămâne ascuns certitudinilor empirice. Și aceasta pentru că schimbarea iluministă s-a oprit la cucerirea de către Rațiune a rolului ordonator exercitat de la 1184 până la 1834 de dogmatica Bisericii, după lungul traseu de expulzare a tradiției începând cu revelația apostolului Pavel, consfințită în 325 de Consiliul de la Niceea și decantată pe tot parcursul mileniului întâi.

În fapt, Iluminismul nu a schimbat ordinea cunoașterii, ci doar ierarhia instrumentelor, Rațiunea luând poziția tutelară deținută până atunci autoritar de Credință, care și ea procedase asemănător cu Magia, Mitul și Tradiția.

Într-un fel reduționist, de acum adevărul este demonstrat și nu revelat, singura instanță care are dreptul să judece în Cetatea Adevărului fiind Rațiunea. Toate căile alternative de ajungere la adevăr sunt oculte (un mod mai puțin violent de a fi interzise), dar suficient de pervers ca să sugereze avantajele abandonului.

Diferențele de accente între scenariile parcurse de Occident și de Orient, departe de a fi esențiale ca fundamente, s-au dovedit radical diferite în modul în care s-au lăsat ghidate de valoarea Toleranței în tranșarea ordinii. Occidentul,

fixat în experiența purificării Credinței străjuite de Inchiziție, s-a implicat cu supușenie în religia Rațiunii urmând Calea Progresului. Orientul, optând pentru înțelegere față de celelalte forme de gândire, a urmat calea Toleranței.

Performanța vestică a fost somatică, cea estică a fost sufletească. Vestul s-a ilustrat în universul artificial, Estul s-a racordat la ritmurile naturii. Paradoxul căilor urmate constă în faptul că, datorită restricției comportamentale și de gândire, Occidentul a fost obsedat de străpungeri constante, pe când Orientul, aliniat la energiile naturalului, a generat rupturi continue.

Eliberarea prin Progres reușită de Occident a dus la independența față de natură, pe când eliberarea prin Toleranță încercată de Orient a însemnat o întărire a dependenței de natură. Într-un fel interpretat eroic, omul occidental și-a asigurat puterea în Universul Forțelor, în timp ce omul oriental a rămas natural, fără forță specifică în Universul Puterii.

Performanțele Rațiunii regăsite în Progres au definit Centrul, iar reușitele eclecticismului Oriental favorizate de Toleranță au lustruit Periferia. Centrul este lumea creată de Rațiune, Periferia este universul revelat conservat prin Toleranță.

Centrul și Periferia sunt rezultate complementare ale modernității și tradiției, ale asumării riscului rupturii și riscului continuității, ale ex-formării și ale in-formării. Ambele nu sunt, până la urmă, căi regale ale evoluției. Abordarea modernistă rătăcește omul în propria-i creație, iar abordarea tradițională abandonează omul în marea creație. Calea eliberării prin puterea Rațiunii înrobește, calea armoniei cu Natura înjosește. Privite separat ele sunt eșecuri, complementarizate ca experiențe ele pot redeschide orizontul împlinirii.

Ceea ce constituie o dramă a evoluției dihotomice Occident-Orient este tranșarea supremației materialiste, acutizată de internalizarea progresivă a modelului randamental pe aliniamentul preceptului „știința este putere”. Evident că această situație critică a unității lumii postiluministe a derivat din unilateralizarea metodelor cunoașterii, din imperialismul Rațiunii și raționalizării ca magistrală a cunoașterii și a progresului material. Expulzarea sau atrofierea altor trasee cognitive și extensia totală a gândirii raționale, odată cu probatoriul său empiric reprezentat de avuție ca fundament al libertății, a zădărnicit orice posibilitate de traversare a deșertului explicativ care desparte tipurile de gândire.

Dacă ceva ar duce la reunificarea experimentelor cunoașterii urmate independent de Occident și Orient aceasta nu ar putea fi decât o amplă și viguroasă mișcare de întâmpinare, care ar presupune corecții și opțiuni, în fapt de ieșire a ambelor lumi din opțiunile lor fundamentaliste. Reașezarea accentelor de compatibilizare a unei noi unități nu s-ar face neapărat prin renunțări în favoarea căii adverse, ci în raport cu apropierea de calea

integralității, ca experiență mentală de sumarizare a perspectivelor specifice tuturor părților unui întreg.

Nici Occidentul nu ar fi mai puțin atașat randamentului, după cum nici Orientul nu s-ar rupe total de tradiție, ci amândouă ar căuta calea alchimiei originale a lumilor pentru a încerca un nou model de sinteză. Parcimonia Rațiunii ne-a oferit spectacolul înstrăinării în bogăție, iar eclecticismul Tradiției ne-a agregat confortabil în sărăcie. O parte a lumii s-a subordonat normei pentru a fi liberă, iar cealaltă s-a abandonat libertății permise de natură. Primii au fost constrânși să fie liberi, ceilalți au fost liberi să aleagă constrângerea. Unde a funcționat Rugul sau Ghilotina s-a întâmplat eliberarea, unde a funcționat Toleranța s-a produs încarcerarea.

Externalitățile dihotomiei ideologice ale Iluminismului s-au instalat sub forma Individualismului în Occident și a Colectivismului în Orient. Cain și Abel ai Iluminismului raționalist, deghizați în rolurile ideologice ale capitalismului și socialismului, au fixat extremitățile. Tragedia biblică rejucată în 1989 nu a fost soluția la problema dihotomiei Occident-Orient, ci relevarea fracturii istorice de mentalitate marcate de demarcația modern-tradiție, ca spații construite prin formule de cogniție diferite.

Refacerea unității lumii trebuie să pornească cu recompunerea originărilor pentru a nu mai fi adverse.

Marin Dinu

Cuprins

Lichiditatea Bursei de Valori Bucuresti (BVB) în perioada crizei financiare Liviu Geambașu, Ion Stancu	7
Cauzalitatea dintre prețuri și salarii: analiza VECM pentru EU-12 Adriatik Hoxha	27
Costurile relevante pentru decizie într-un sistem de controlling eficient Mihaela Tulvinschi	29
Creșterea responsabilității față de mediu Mihaela Comănescu	39
Studiu asupra practicilor de management al relațiilor cu clienții în serviciile de turism ale statului Madhya Pradesh Dharmendra Mehta, Jitendra K. Sharma, Naveen K. Mehta	53
Legea entropiei – cea mai economică lege dintre toate legile naturale; manifestări mondoeconomice actuale Niță Dobrotă, Adrian Vierță	55
Clusterelor - suport al creșterii competitivității activității turistice Carmen Iordache, Iuliana Ciochină, Mihaela Asandei	73

Notă: Autorii sunt responsabili de clarificarea dreptului de utilizare a informațiilor cuprinse în articole.

Revizie text:

Gabriela Ochiană

Tehnoredactare computerizată:

Nicoleta Bobocea

Coperta:

Alexandru Ion

Difuzare și abonamente:

Mircea Dinu

Tel./Fax: 021/210.73.10; 021/210.63.07

021/210.63.08

Indexări în baze de date:

Research Papers in Economics (RePEc)

<http://www.ideas.repec.org>

Directory of Open Access Journals (DOAJ)

<http://www.doaj.org>

EBSCO Publishing

<http://www.ebscohost.com>

CNCSIS B+

www.economieteoreticasiaplicata.ro; www.ectap.ro

Recepție texte: economia.ta@edeconomica.com

